

EUFORGEN

Mreža za gospodarjenje z gozdovi

Tehnične smernice za ohranjanje in rabo genskih virov

Slovenija

EUFORGEN, ki deluje z namenom izvajanja posameznih resolucij Ministrskih konferenc o varovanju gozdov v Evropi (MCPFE, oziroma FOREST EUROPE) v podporo ohranjanju in trajnostni rabi gozdnih genskih virov, je v svoji tretji fazi delovanja (2005-2009) poudaril naslednje prioritete:

- i) spodbujati izvedbeni nivo ohranjanja in ustrezne rabe genskih virov kot sestavni del trajnostnega gospodarjenja z gozdovi v praksi;
- ii) pomagati pri nadaljnjem razvoju metod ohranjanja genske pestrosti v evropskih gozdovih
- iii) primerjati in razširjati zanesljive informacije o gozdnih genskih virih v Evropi

V podporo združevanju ohranjanja genskih virov in trajnega gospodarjenja z gozdovi je bila v tej fazi delovanja ustanovljena EUFORGEN Mreža za gospodarjenje z gozdovi. Slovenski predstavnici v tej Mreži sta bili Katarina Celič (2005) in Ani Zavrl Bogataj (2006 – 2009).

Mreža je organizirala Seminar o gospodarjenju z gozdovi in gozdnih genskih virih, na katerem je pregledala dotedanje izsledke raziskav o vplivih gospodarjenja (t.j. različnih načinov redčenja, pomlajevanja, pridobivanja semena in proizvodnje sadik) na genetsko pestrost gozdov; vključenost genetskih vidikov v modeliranje gospodarjenja z gozdovi; vključevanje ohranjanja gozdnih genskih virov v gospodarjenje z gozdovi; podporo uporabi kakovostnega gozdnega reprodukcijskega materiala; ter primere o genetskih vidikih gospodarjenja z državnimi gozdovi in gospodarjenja z genetskimi viri v

dveh državah srednje Evrope. Na seminarju so bili predstavljeni vplivi gospodarjenja z jelko na Bavarskem, ki kažejo na primernost raznodobnega sistema gospodarjenja za ohranjanje genske pestrosti v majhnih sestojih ali v sestojih z majhno gostoto jelke. Enodoben sistem pa se je na Bavarskem izkazal za bolj primernega v večjih sestojih ali pri večjem deležu jelke v sestaju, kjer se jelka obnavlja naravno v manjših jedrih. Pomemben vpliv pri obnovi gozdov s sadnjo in setvijo ima način pridobivanja semena (priporočljivo v času močnega obroda in z velikega števila dreves) in način izbire sadik: izbira po velikosti lahko močno negativno vpliva na genetsko pestrost. Sama dodelava semena in vzgoja sadik v drevesnici na genetsko pestrost nista imeli vpliva. Simulacije v okviru genetike gozdov so dotlej obravnavale predvsem vplive poledenodobnih migracij na genetsko sestavo, prilagoditve populacij dreves na klimatske spremembe, vplive sečnje in fragmentacije gozdov na genetsko pestrost, simulacije interakcij znotraj vrste in simulacije na temo žlahtnjenja. Na primeru simulacije relativnega pomena števila semenjakov, fenologije cvetenja, sprememb plodnosti in razširjanja peloda za genetsko sestavo bodočih sestojev s programom Eco-gen, je bil ugotovljen pomen praktičnih naporov tudi za kompleksne gozdne ekosisteme.

Mreža je skupaj z Mednarodno zvezo gozdarskih raziskovalnih organizacij (IUFRO) pristopila k organizaciji delavnice o genetski pestrosti gozdov v kontekstu klimatskih sprememb, ki

je bila marca 2006 v Parizu. Sklepi delavnice so obsegali:

- i) priporočilo, da se gospodarjenje z gozdno genetsko pestrostjo ustrezno vključi v vse nacionalne gozdne programe in druge strategije, npr. nacionalne strategije prilagajanja na podnebne spremembe;
- ii) priporočilo, da se podpira predvsem tiste gozdnogospodarske prakse, ki ohranjajo evolucijske procese in podpirajo naravno obnovo, predvsem v gozdovih, kjer je naravna obnova trajno prisotna kljub klimatskim spremembam;
- iii) ugotovitev, da je mogoče prilaganje gozdnega drevja na klimatske spremembe pospešiti z žlahtnjenjem in prenosom potencialno ustreznega reprodukcijskega materiala;
- iv) pozvali so evropske znanstvenike s področja gozdarstva k več interdisciplinarnim študijam (ki naj vključujejo fiziologijo gozdnega drevja, gozdno genetiko, bolezni in škodljivce, gozdnogospodarsko načrtovanje, ekonomiko in modeliranje) o vplivih klimatskih sprememb na gozdove z namenom podpore razvoju nacionalnih politik.

Ta priporočila so bila vključena tudi v priprave na konference MCPFE in delavnice Pan-evropske strategije ohranjanja biološke in krajinske pestrosti (PEBLDS). Pripravljene so bile smernice za pogozdovanje in pomlajevanje gozdov.

Mreža je nadaljevala svoje delo do leta 2009; nadaljnje aktivnosti bodo prikazane v naslednjih uvodnikih TS.

Hojka Kraigher,
nac. koord. EUFORGEN